

Райна Кабаиванска: Операта стана роб на пазарните закони

Вече не може да се говори за българска певческа школа, казва в интервю за „Икономист“ голямата оперна звезда

Божидарка Чобализова

По традиция в началото на есента оперната прима Райна Кабаиванска се завръща в България за своя Майсторски клас, организиран с Нов български университет, чието XVI издание се състои от 9 до 24 септември. Млади оперни певци от рекордните 19 държави се бориха за място в класа на оперната легенда, но само 14 от тях получиха възможността да работят с нея две седмици, за да усъвършенстват вокалната си техника и сценична подготовка. Както всяка година, най-талантливите ученици изнесоха галаконцерт на 25 септември с оркестъра на Софийската опера и балет под диригентството на Найден Тодоров. Част от тях получи стипендии от дарителския фонд на Райна Кабаиванска и ще продължат обучението си в Модена и Сиена. Зрителите ще могат да видят отново част от младите таланти от последния майсторски клас на оперната прима в началото на декември в грандиозния оперен спектакъл „Турандот“, в който ролите са поверени изцяло на ученици на Кабаиванска от класовете ѝ в България и Италия. Суперпродукцията е съвместен проект на НБУ и Софийската опера и ще бъде поставена на 9, 11 и 13 декември.

– Всяка година през септември се завръщате в България за Вашия Майсторски клас с Нов български университет. Как избирате младите певци, с които работите?

– Избирам ги по най-висок стандарт. Ясно ми е, че тази кариера е много трудна особено днес, защото и ние в операта сме роби на законите на пазара. Бях ужасена, когато чух преди година на голям международен конкурс, на който бях в журито, артистичен директор на един от големите световни оперни театри да казва: „Да, тези, които пеят, са много добри, но ние имаме нужда от нови имена“. Значи този пазар изисква, как да кажа, нямам вашите пазарни термини, непрекъснато обновление. Това означава, че ако един оперен артист има много високи качества, но вече са го видели два пъти, трябва да дойде нещо ново. И за мен това е доста трагично, защото една кариера се гради малко по малко, година по година, а сега има нужда от непрекъснато обновяване, от нови лица и нови имена.

– Значи ли това, че за младите оперни певци е по-трудно да пробият на световната сцена?

– Много е трудно, защото конкуренцията е изключително голяма. Отвориха

се граници на светове, които преди това бяха затворени. Това са всички страни от бившия СССР, от които сега идват най-големите гласове в световната опера. Отворил се Китай с неговото население от над един милиард души. Южна Корея непрекъснато бълва певци – защо имат тези хубави гласове, на мен не ми е ясно по чисто исторически и географски показатели. Аз се явих на първия си конкурс в Италия през 1959 г., можете ли да си представите – миналия век или два века вече са минали? Тогава бяхме 22 или 25 души. Сега по международните конкурси са по 475 души, такава е пропорцията. На моя първи конкурс аз спечелих при жените, а Лучано Павароти – при мъжете, и нивото беше доста високо. А днес деца от цял свят се борят за тези две места, за които някога се бореха 20 изпълнители. Сега съм тук за Майсторския клас, който направихме с Георги Тенев, той си пада малко фанатик на тема опера. Нов български университет успя да ме омае, за да идвам всеки септември в София, да търся български деца и да мога да ги заведа на този страшен, мога ли да кажа пак една лоша дума, пазар.

– Може ли да се каже, че операта се превръща повече в бизнес, а изкуството отстъпва на по-заден план?

– Струва ми се, че не. За щастие, в изкуството няма как да измамиш. Там или можеш, или не можеш. И днес има певци, които са номер едно – при тенорите това е Йонас Кауфман, а при сопраните – Анна Нетребко. Така че естественото разделение съществува, а истинските стойности са оценени.

– На какво учите студентите във Вашия Майсторски клас?

– Преди всичко уча студентите си на вокална техника. За щастие, аз имах късмета да работя със старите италиански майстори. Когато заминах за Италия през 1958 г., всички стари, знаменити италиански учители бяха все още живи, така че, без да скромнича, мога да кажа, че имам като база старата италианска певческа школа. Уви, виждам, че тук не съществува тази традиция. Не зная дали все още се говори за българска школа, но ми се струва, че тя не съществува, защото младите хора, с които аз работя, не са достатъчно добре подготвени нито в теоретичен, нито в

УДОВОЛТВОРЕНИЕ: РАЙНА КАБАИВАНСКА Е ГОРДА С ПОСТИЖЕНИЯТА НА МЛАДИТЕ ПЕВЦИ МИНАЛИ ПРЕЗ МАЙСТОРСКИЯ КЛАС

практически план и това вече започва доста да ме тревожи. Наблюдавам това явление в последните четири-пет години. Имам български деца в моите майсторски класове, на които даваме стипендии за по две-три години, вложили сме страшно много пари в тях, но резултати не виждам.

– Това означава ли, че не виждате сред младите български оперни певци наследници на световноизвестните ни изпълнители от по-старото поколение, сред които сте и Вие?

– Абсурдно е да се говори за наследници, защото всеки има своята индивидуалност. Мария Калас е на Олимп, нека си остане там, на нея никой не може да ѝ направи сянка. Всеки носи таланта, който Господ му е отредил.

– През декември предстои да поставите „Турандот“ с участието само на Ваши студенти. Започна ли вече подготовката за спектакъла?

– Не ни липсва смелост. „Турандот“ е голяма опера, която има нужда от големи гласове. Мога да кажа, че вече имаме дори два състава, така че можем спокойно да

ги разменяме. Това показва, че талантите съществуват.

– Трудно ли избрахте участниците?

– Не много трудно. Аз имам своя школа, която вече започва да дава плодове. Всяка година хвърлям на пазара едно ново име и това дори е малко тревожно, защото започва да се усеща някакво съперничество между моите деца. Но такъв е животът.

– А имате ли ученици, които вече са постигнали пробив на световната сцена и с които особено се гордеете?

– Имам пет-шест такива ученици, които вече се нареждат между водещите оперни изпълнители. С гордост мога да кажа, че те са минали през нашия Майсторски клас и са получили нашите стипендии. Това са Вирджиния Тола, Вероника Симеони, Виктория Йео, която беше две години в България. Това са нови млади певци, които навлязоха на световната сцена.

– Вашите ученици със сигурност научават много от Вас, а Вие научавате ли нещо от тях?

– Страшно много. Защото всеки глас е различен, има своите необходими и не може да не се съобразяваш с тях. Това да си педагог, не е много лесна работа, защото трябва да проявяваш голямо внимание, да имаш голяма музикална култура и за всеки специфичен случай да намериш корекцията.

– Променя ли се София всеки път, когато се връщате тук?

– Уви, аз не виждам нищо. Времето ми е разпределено между хотела и Майсторския клас, така че действителността не ми е много ясна. Но виждам, че София вече наистина е като всички големи европейски градове. Виждам същите молове, явно вече сме в Европа. **И**

„Не зная дали все още се говори за българска школа, но ми се струва, че тя не съществува, защото младите хора, с които аз работя, не са достатъчно добре подготвени нито в теоретичен, нито в практически план“